

Vergaderjaar 2008–2009

22 112

Nieuwe Commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie

Nr. 752

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 december 2008

Overeenkomstig de bestaande afspraken heb ik de eer u hierbij twee fiches aan te bieden die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC):

1. Mededeling inzake telegeneeskunde (kamerstuk 22 112, nr. 751);
2. Mededeling inzake grondstoffen.

De staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
F. C. G. M. Timmermans

Fiche : Mededeling inzake grondstoffen

1. Algemene gegevens

Europese Commissie-mededeling: «The raw materials initiative – meeting our critical needs for growth and jobs in Europe.»

Datum Commissiedocument: 4 november 2008

Nr. Commissiedocument: COM(2008) 699

Pre-lex: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0699:FIN:EN:PDF>

Nr. impact assessment Commissie en Opinie Impact-assessment Board:
Geen impact assessment opgesteld

*Behandelingstraject Raad:*Raad van Concurrentievermogen, 2009; Raadswerkgroep, 2009

Eerstverantwoordelijk ministerie: Ministerie van Economische Zaken

2. Essentie voorstel

Grondstoffen zijn essentieel voor het functioneren van de Europese economie. Veel bedrijfssectoren zijn afhankelijk van de import van grondstoffen en zij hebben een toegevoegde waarde van € 1324 mld. en bieden werk aan ca. 30 mln. mensen.

Europa is sterk afhankelijk van de import van grondstoffen. Van de metaalertsen komt slechts ca. 3% uit Europa zelf. Ook voor zgn. secundaire grondstoffen (bijvoorbeeld schroot) is Europa steeds meer afhankelijk van import. Gemiddeld genomen is Europa voor 80% van de grondstoffen aangewezen op import.

Ondanks dat van sommige grondstoffen de benodigde hoeveelheid beperkt is zijn zij vaak essentieel voor het kunnen produceren van het totale product in diverse sectoren en voor diverse toepassingen ook in high-tech sectoren en producten..

Het is van essentieel belang voor de concurrentiekracht van Europa om de toegang tot grondstoffen veilig te stellen, vanwege het belang van grondstoffen voor de economie en vanwege de Europese afhankelijkheid van import. Deze mededeling is een eerste stap om tot een diepgaande analyse te komen van de grondstoffen positie van Europa en om een strategie uit te zetten voor de toekomst. Deze analyse en strategie helpen Europa de internationale discussie te voeren over grondstoffen, die plaatsvindt binnen de Verenigde Naties en de G8.

Deze communicatie richt zich op metaalertsen en industriële mineralen en andere grondstoffen voor niet-energie toepassingen.

Naast de totale hoeveelheid grondstoffen speelt steeds meer een rol dat grondstoffen slechts in een beperkt aantal landen beschikbaar zijn. Bovendien is in een deel van deze landen waar sprake is van een niet commerciële (bijvoorbeeld door de overheid gedomineerde) markt. Vaak is er onvoldoende informatie over de beschikbaarheid van grondstoffen.

De belangrijkste problemen waar Europa in de toekomst mee te maken krijgt, zijn:

- beschikbaarheid en de prijs van grondstoffen en de eindigheid van de mondiale voorraden;

- noodzaak om een EU-strategie te formuleren als antwoord op de politisering van dit onderwerp, wat ondermeer blijkt uit de groeiende inzet van handelsinstrumenten, waardoor de mondiale grondstoffenmarkt niet goed functioneert;

3. Kondigt de Commissie acties, maatregelen of concrete wetten regelgeving aan voor de toekomst? Zo ja, hoe luidt dan het voorlopige Nederlandse oordeel over bevoegdheidsvaststelling, subsidiariteit en proportionaliteit en hoe schat Nederland de financiële gevolgen in?

De Europese Commissie constateert dat andere werelddelen meer strategisch omgaan met grondstoffen en hun eigen positie voor de toegang tot grondstoffen voor de toekomst veilig stellen. De Europese Commissie wil daarom een Europese grondstoffen strategie ontwikkelen. Belangrijke uitgangspunten zijn:

- toegang tot grondstoffen en de Europese positie veilig stellen binnen de mondiale concurrentieverhoudingen;
- duurzame grondstoffenwinning binnen de EU bevorderen om een constante stroom van grondstoffen veilig te stellen;
- «resource efficiency» en hergebruik bevorderen om het EU-gebruik van primaire grondstoffen terug te brengen en de afhankelijkheid van importen te verminderen.

Het voorstel richt zich met name op de analyse van de huidige situatie en het ontwikkelen van een nieuwe strategie. De Commissie kondigt nog geen concrete maatregelen of wet- en regelgeving aan. Wel stelt de Commissie in de genoemde strategie voor een «Europees Grondstoffen Initiatief» te lanceren dat op drie pijlers is gebaseerd:

- een gelijk speelveld creëren bij de toegang tot grondstoffen in derde landen;
- betere randvoorwaarden creëren voor de winning van grondstoffen binnen de EU;
- het gebruik van primaire grondstoffen verlagen door efficiënter gebruik te maken van grondstoffen en recycling te bevorderen.

De Commissie heeft hiervoor een eerste aanzet gegeven, waarin de Europese Commissie, de lidstaten en de industrie zich gezamenlijk inzetten om dit initiatief verder uit te werken en inhoud te geven.

De EG is exclusief bevoegd ten aanzien van handelspolitiek en bevoegd ten aanzien van het concurrentievermogen van de Europese economie. Het voorlopige oordeel over subsidiariteit is positief. Uit het oogpunt van het concurrentievermogen van de Europese industrie is het van belang dat dit onderwerp de aandacht krijgt. Gezien het feit dat de grondstoffen problematiek mondiaal speelt en elk continent specifieke belangen heeft is het goed dit vanuit de EG op te pakken. Tenslotte kan de EG, vanuit een gemeenschappelijke Europese aanpak, meer bereiken in deze mondiale discussie dan de individuele lidstaten. Hierbij onderkent de Commissie het belang van een gezamenlijke Europese strategie en onderkent zij dat een goede onderbouwing noodzakelijk is om tot een resultaat te komen dat beantwoordt aan de behoefte van alle belanghebbende en dus ook van de Europese industrie. Het gaat hier om een verkennende mededeling, waarin het voorgestelde Europees Grondstoffen Initiatief nog onvoldoende wordt uitgewerkt om een oordeel te geven over proportionaliteit of financiële gevolgen. Ten aanzien van proportionaliteit kan wel gezegd worden dat Nederland de stap voor stap benadering van de Commissie steunt.

4. Nederlandse positie over de mededeling

De Europese Commissie zet in deze mededeling een eerste stap om meer strategisch om te gaan met grondstoffen. Nederland onderschrijft de aanpak van de Commissie, die zich met name richt op de analyse van de situatie en om van daaruit een gezamenlijke toekomst strategie te ontwikkelen. Aldus wordt een bijdrage geleverd aan de internationale benadering van het grondstoffen vraagstuk.

Naast de toegang tot grondstoffen wordt in deze mededeling aandacht geschonken aan de randvoorwaarden. Nadrukkelijk wordt uitgegaan van verbeterde internationale samenwerking met ontwikkelingslanden ter bevordering van duurzaam en maatschappelijk verantwoord gebruik en winning van grondstoffen.

De Nederlandse overheid ondersteunt deze aanpak, maar onderkent tegelijkertijd dat deze mededeling een eerste stap is, die verdere uitwerking behoeft en waarbij moeilijke afwegingen noodzakelijk zijn. Nederland steunt de inzet van de Commissie in het streven naar verbetering van het functioneren van de mondiale grondstoffenmarkten en daarmee onze toegang tot grondstoffen, maar gaat er vanuit dat deze uitgangspunten ook gehanteerd worden in ons eigen beleid richting de ontwikkelingslanden (bijvoorbeeld op het terrein van het elimineren van marktverstorende maatregelen).

Nederland deelt de visie van de Europese Commissie dat een grondstoffenstrategie essentieel is voor de verdere toekomst van Europa en dat dit onderwerp aandacht vraagt op hoog politiek niveau zowel binnen de Commissie als de landen van Europa. Deze visie zou nog aangevuld kunnen worden met het benoemen van de noodzaak tot het terugdringen van de milieudruk die gepaard gaat met de huidige wijze van omgaan met materialen, zoals eerder is vastgesteld in onder meer de Strategie gebruik Natuurlijke Hulpbronnen.

Toenemende schaarste aan grondstoffen, in combinatie met structureel hogere energieprijzen en transportkosten, zal op de middellange termijn leiden tot aanpassingen in concurrentiekracht en sectorstructuur. Over de gevolgen voor de toekomstige bedrijvigheid in Nederland en Europa is nog weinig bekend. Het is daarom nodig om mogelijke effecten voor het bedrijfsleven, de betekenis voor de diverse sectoren en impact op de mondiale concurrentieverhoudingen in beeld te brengen. In elk geval zal innovatie in de richting van minder materiaal- en energie-intensieve productie en consumptie een rol in dit vraagstuk spelen. De overheid kan daarbij een actieve rol spelen. Dit is in overeenstemming met de huidige aanpak om maatschappelijke vraagstukken aan te pakken met convenanten, wetgeving (o.a. Ecodesign en op het terrein van verduurzaming) en innovatie. De overheid heeft tevens een rol bij het bewaken van een gelijk internationaal speelveld.

Tot slot acht de Nederlandse overheid de aansluiting van het «Raw Materials Initiative» bij het Europese duurzaamheidsbeleid van groot belang. De Commissie legt bij de uitwerking van de derde pijler van de strategie (EU-gebruik van primaire grondstoffen verminderen door efficiënter grondstoffengebruik en meer recycling) reeds de link met het EU-beleid voor duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen, ecodesign, duurzame consumptie en productie en diverse recycling-richtlijnen. Het doel van een duurzame toegang tot grondstoffen gaat gelijk op met dat van een duurzame winning en gebruik van grondstoffen. Dit kan voor een deel in samenhang worden opgepakt.